

Drs. H.B. Eenhoorn
burgemeester Amstelveen

Aan de Gemeenteraden van IJsselstein en Montfoort

Datum 21 november 2018

Onderwerp Financiële afwikkeling ontvlechting UW

Geachte raden,

De Commissaris van de Koning van de provincie Utrecht heeft mij begin november van dit jaar gevraagd om in overleg met uw colleges te bezien of het mogelijk is om te komen tot een oplossing voor de verschillen van inzicht inzake de financiële afwikkeling van de ontvlechting van de gemeenschappelijke regeling (GR) Utrechtse Waarden (UW). Ik heb aangegeven dat ik in overleg met beide colleges van B&W zou trachten te komen tot een voorstel voor een oplossing. In deze brief informeer ik u over het proces en de door mij voorgestelde oplossing, die ik aan de delegaties van de colleges heb aangeboden.

Proces

Na het verzoek van de commissaris heb ik met vertegenwoordigingen van beide colleges afzonderlijk gesproken om nader te kennis te maken en een goed beeld te krijgen van het vraagstuk rondom de financiële afwikkeling van de ontvlechting van de UW. Vervolgens heb ik nogmaals met beide vertegenwoordigingen afzonderlijk gesproken om inzicht te verkrijgen in ieders wensen, verwachtingen en positie. Tussentijds heb ik teruggekoppeld naar Gedeputeerde Staten over de stand van zaken en het mogelijke vervolg en hun eventuele bijdrage aan een mogelijke oplossing. Vervolgens heb ik een mogelijke oplossing voorbereid en dit besproken met de gezamenlijke vertegenwoordigingen van beide colleges. Tot slot zal ik deze oplossing toelichten aan beide gemeenteraden.

Parallel heeft op ambtelijk niveau overleg met de provincie Utrecht plaatsgevonden over de toekomstige financiële positie van de gemeente Montfoort. De uitkomst en gedeelde conclusie van dit overleg is dat op basis van de unaniem door de raad vastgestelde begroting 2019 c.a. alsmede op basis van de huidige bekendstaande informatie de begroting een positief beeld blijkt te geven van hun meerjarige financiële positie en alsdan een realistische situatie weergeeft. Daarnaast is met elkaar besproken of eventuele nog te voorzien kosten als gevolg van de huisvesting van de ambtelijke organisatie en/of de met IJsselstein nog overeen te komen dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor de ICT, Sociale Domein en DIV van invloed zouden kunnen zijn op een positieve beoordeling van de vastgestelde begroting. Met elkaar is geconstateerd deze besluiten begrotingstechnisch in de vastgestelde begroting 2019 c.a. zouden kunnen worden opgevangen.

Bevindingen

Beide gemeenten gehoord hebbende maak ik op dat er verschillen van inzicht zijn, maar ook verbindende opvattingen. Beide gemeenten realiseren zich terdege dat zij burens zijn en de maatschappelijke opgaven zodanig zijn dat deze ook in de toekomst op bovenlokale schaal opgepakt worden. Hierbij staat het belang van de inwoners én de regio centraal. De noodzaak tot samenwerken ook in de toekomst wordt bevestigd door de afspraken die beide gemeenten hebben gemaakt over de uitvoering van de ICT en backoffice sociaal domein. Het borgen van de continuïteit van de dienstverlening is hierbij het uitgangspunt.

Vraagstuk

Tijdens de gevoerde gesprekken is gebleken dat het verschil van inzicht inzake de financiële afwikkeling van de ontvlechting van de UW samenwerking drie componenten betreft:

- De *verdeelsleutel* voor het jaar 2018: in de afspraken rondom de GRUW is afgesproken dat vóór 2018 tot een herijking van de verdeelsleutel vanaf 2018 zou plaatsvinden.
- De verdeling van de *ontvlechtingskosten*. Het betreft hier de kosten die in 2018 zijn en worden gemaakt (conform de projectbegroting die als bijlage bij het plan van aanpak ontvlechting is gevoegd).
- De vergoeding van *fictiekosten* die in de gemeente Montfoort optreden als gevolg van de ontvlechting en nodig zijn voor hun zelfstandige 'doorstart'.

Context

Alvorens over te gaan tot een mogelijke oplossingsrichting hecht ik eraan de context van mijn opdracht te schetsen.

Geschillen omtrent de toepassing, in de ruimste zin, van een (gemeenschappelijke) regeling tussen besturen van deelnemende gemeenten worden door gedeputeerde staten (GS) beslist op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Uitgezonderd zijn geschillen over burgerlijke rechten (bijvoorbeeld aansprakelijkheid) en schuldvorderingen die zijn opgedragen aan de rechterlijke macht of aan gerechten die niet tot rechterlijke macht behoren (is bepaald in artikel 112 Grondwet). Elke deelnemer van de GR kan zelfstandig een beroepschrift bij GS indienen. GS nemen het beroepschrift in behandeling en volgt de procedure als beschreven in de relevante documenten. Een Awb-adviescommissie brengt aan GS advies uit over het geschil. Naar deze regeling wordt in artikel 28, lid 6, van de GRUW verwezen. Voor de volledigheid, bovenstaande betekent dat voor een geschil omtrent de verdeelsleutel en/of de ontvlechtingskosten een beroep kan worden gedaan op GS. Voor een geschil omtrent eventuele fictiekosten is een privaatrechtelijke procedure de geëigende weg.

In beide gevallen zijn de uitkomsten van de procedures niet te voorspellen. De verwachting is dat in beide situaties een formeel oordeel word geveld, zonder verdieping in de emotionele c.q. bestuurlijke kant van de casus. Duidelijk is wel dat dit langdurige trajecten zijn die niet aansluiten op de overtuiging dat beide gemeenten ook in de toekomst constructief willen en kunnen samenwerken, niet alleen rondom ICT en backoffice sociaal domein. Mijn opdracht heeft het wenkend perspectief om beide vraagstukken met elkaar te verbinden en tot een voor beide partijen voldoende gedragen oplossing te komen. Hiermee kan worden voorkomen dat beiden partijen in hun nabije verkenning van duurzame en toekomstbestendige samenwerking met andere regionale partners worden belast met een (langdurige) nasleep van de verschillen van inzicht over de financiële ontvlechting.

Oplossingsrichting

Bij het komen tot een oplossingsrichting heb ik gemeend mij te beperken tot de feitelijke situatie: er is sprake van een beëindiging van een samenwerking, wat leidt tot ontvlechting en bijbehorende gevol-

gen. Ik heb mij nadrukkelijk niet gebogen over een schuldvraag, immers er zijn twee partijen betrokken bij het proces wat heeft geleid tot het besluit om de samenwerking te beëindigen. Oftewel, het beëindigen van de samenwerking door één partner zegt niets over de (mogelijke) medeverantwoordelijkheid van de andere partner. In dit verband twee constatering: (1) De Wet gemeenschappelijke regelingen en de regeling UW gaan uit van de mogelijkheid van uitreden, toetreden en opheffen. Derhalve dienen samenwerkingspartners met deze situaties impliciet rekening te houden. (2) Voorts constateer ik dat het tempo van de ontvlechting een gezamenlijk keuze is. Eventuele risico's en kwetsbaarheden die het gevolg zijn van het hoge tempo zijn dan ook niet aan één van beide partners toe te bedelen.

Dit gesteld hebbend ga ik onderstaand in op de door mij voorgestelde oplossingsrichting. In dit verband hebben Montfoort en IJsselstein mij nader geïnformeerd over hun opvattingen omtrent de verdeelsleutel, ontvlechtingskosten en frictie- c.q organisatieopbouwkosten voor Montfoort, en zal ik daar zondig nader op ingaan.

Verdeelsleutel

Ik stel voor om de verschillen van inzicht rondom mogelijke wijzigingen en/of herijking van de huidige verdeelsleutel in het verleden te laten. Immers, beide gemeenten hebben een besluit genomen over hun toekomst, de wijze waarop wordt samengewerkt en de financiële afspraken die daarvoor gelden. Laten we vooruit kijken, niet achteruit. Een herijking van de verdeelsleutel is gebaseerd op diverse, soms complexe, componenten. Deze activiteit blijkt ook behoorlijk tijdrovend zomede het raadplegen van een 'verdeelsleuteldeskundige'. Mede gegeven het feit dat partijen hechten aan een ontvlechtigingsdatum per 1 januari 2019 is het voorstel om de huidige verdeelsleutel te hanteren als de verdeelsleutel voor 2018. De huidige verdeelsleutel is destijds zorgvuldig en met volledige instemming van beide partijen geaccepteerd en vastgesteld. Tegen deze achtergrond komt het mij daarom niet als onbillijk voor om de huidige verdeelsleutel ook voor de overziene periode van één jaar (2018) te handhaven.

Ontvlechtingskosten

De ontvlechtingskosten zijn veelal gerelateerd aan het feitelijk ontvlechten van één organisatie, gezamenlijke systemen en gezamenlijke processen. Omdat dit kosten zijn die veelal de organisatie betreffen is het redelijk dat de omvang van de beide gemeenten leidend is voor de toedeling van de kosten. In lijn met het voorgaande punt stel ik dan ook voor om de huidige verdeelsleutel, zoals vooralsnog gebruikt voor de verdeling van deze kosten te accepteren.

Friciekosten

Bij frictiekosten gaat het in deze casus om kosten waar beide gemeentelijke organisaties mee te maken krijgen om vanaf 1-1-2019 startklaar te zijn, zodanig dat de continuïteit van de dienstverlening is geborgd en zich naar de toekomst kwalitatief kunnen ontwikkelen. In de gegeven situatie ben ik van mening dat de ene gemeente niet verantwoordelijk is voor de frictiekosten van een andere gemeente. Vanaf 1 januari 2019 nemen de gemeenten zelfstandig besluiten over de benodigde investeringen in formatie en opleiding van hun ambtelijke organisatie. Tot 1-1-2019 hebben de gemeenten gezamenlijk via het UW-bestuur de benodigde investeringen in formatie en opleiding kunnen doen en vanaf 1 januari hebben de gemeenten daarin hun eigen verantwoordelijkheid.

Een uitzondering hierop betreft het onderdeel huisvesting. In de afgelopen periode is met name op het gebied van huisvesting in IJsselstein geïnvesteerd als zijnde de fysieke locatie waar de UW-organisatie is gehuisvest. In verband hiermee is - begrijpelijk- niet in diezelfde mate en niveau de afgelopen jaren geïnvesteerd in de locatie Montfoort. Het gemeentekantoor van Montfoort zal met ingang van 1-1-2019 weer volledig als een zelfstandig opererend gemeentehuis dienst moeten kunnen doen. Het lijkt mij daarom niet meer dan redelijk en billijk dat daarvoor nog de benodigde investeringen

worden gedaan en mogelijk gemaakt. Om beide gemeenten eenzelfde uitgangspositie te bieden bij de start van de nieuwe organisaties stel ik voor om het bedrag wat resteert in de UW-begroting (ongeveer € 100.000,-) ter beschikking te stellen van Montfoort ten behoeve van het op orde brengen van de locatie Montfoort.

Tot slot heb ik met GS van Utrecht een open en constructief gesprek gehad over de financiële ontvlechting van de Gr UW. GS onderkennen mede in verband met de schaal van met name de Montfoortse organisatie een mogelijk kwetsbare startsituatie. GS hebben daarom de bereidheid uitgesproken om voor een overbrugbare periode zich te willen inspannen voor het beschikbaar stellen van enige formatieve en kwalitatieve capaciteit zodat ook Montfoort een goede start kan maken. Afspraken over de precieze invulling hiervan kunnen worden gemaakt tussen Montfoort en GS.

Conclusie

Gelet op de informatie die mij beschikbaar is gesteld rondom dit vraagstuk ben ik van mening dat ik met de in deze brief toegelichte voorstellen tot een oplossing ben gekomen die voor alle partijen uitlegbaar en aanvaardbaar is. Het getuigt van goed openbaar bestuur om deze oplossing te accepteren en andere procedures, die enkel kunnen leiden tot onzekerheid, teleurstelling en reputatieschade, te vermijden. Mede op basis van mijn bestuurlijke ervaring geef ik u mee dat als deze kwestie niet tijdig is opgelost, dit ook van invloed zal zijn op uw relatie met potentiële toekomstige samenwerkingspartners.

Communicatie

Tot slot adviseer ik u om gezamenlijk de regie te nemen op de communicatie rondom de financiële afwikkeling van de ontvlechting. Hierbij is het van belang dat wordt benadrukt dat beide gemeenten een verantwoordelijkheid nemen voor een goede start van beide organisaties en in goed overleg, met oog voor de toekomst én in het belang van de inwoners en regio hebben besloten tot deze oplossing. Op deze wijze wordt een gezonde basis gelegd voor de toekomstige samenwerking van uzelf én van de regio. Desgewenst kan ik u ondersteunen bij het formuleren van het persbericht.

Hoogachtend,

Bas Eenhoorn,
burgemeester Amstelveen